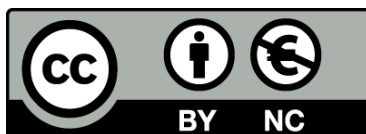

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

**Serveis bibliotecaris per a persones grans:
una nova realitat, una nova percepció (Xarxa de
Biblioteques Municipals de Barcelona)**

Guadalupe Saloni Marimón

Aquesta tesi doctoral està subjecta a la llicència **Reconeixement- NoComercial 3.0. Espanya de Creative Commons**.

Esta tesis doctoral está sujeta a la licencia **Reconocimiento - NoComercial 3.0. España de Creative Commons**.

This doctoral thesis is licensed under the **Creative Commons Attribution-NonCommercial 3.0. Spain License**.

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

Departament de Biblioteconomia i Documentació
Programa de doctorat: Informació i documentació en la societat del coneixement

SERVEIS BIBLIOTECARIS PER A PERSONES GRANS:
UNA NOVA REALITAT, UNA NOVA PERCEPCIÓ.
(XARXA DE BIBLIOTEQUES MUNICIPALS DE BARCELONA)

Guadalupe Saloni Marimón

Directores:
Dra. Carina Rey Martín
Dra. Concepción Rodríguez Parada

Barcelona, setembre del 2017

Al meu pare, Antoni Saloni Bañeras, sempre amatent i disposat a ajudar. Autodidacta; aprenent tant com va poder, mentre va poder. És el meu exemple. Sempre orgullós de qualsevol èxit acadèmic meu, per petit que fos. Li feia il·lusió veure la defensa de la meva tesi, però he trigat tant...

AGRAÏMENTS

Doctora Carina Rey Martín i Doctora Concepción Rodríguez Parada. He tingut el privilegi de comptar amb dues directores: dues tasses molt agradables de beure. Els dec sense embuts haver acabat aquesta tesi. Han anat més enllà de l'àmbit docent; la seva tutela recupera l'esperit clàssic de l'acadèmia; per sort no està tot perdut. Han suggerit, han corregit... intensament, han renyat, han encoratjat. Han estat amigues, no m'han oblidat quan he punxat, sinó que m'han empès a continuar. Dues dones extraordinàries.

Doctor Mario Pérez-Montoro Gutiérrez, serietat i magnanimitat en un únic envàs.

Alberto Martínez Núñez, que porta tots els assumptes burocràtics dels programes de doctorat d'aquesta Facultat, i per a qui tots aquests anys he estat com una plaga, que ell ha suportat estoicament, i sobretot amablement.

Doctora Àngela Fernández Céspedes, la meva amiga-germana. Sense ella, literalment, aquesta tesi no hi seria. No existiria. Hi ha forces que uneixen més que la sang, diu la literatura. Doncs és cert.

Les Cacauetes: Sandra Ballester Vegas, Claire Du Chayla, Núria Massons Solano, i Doctora Esther Pascual Miralles. Quatre joies amb gust de cacauet. Jo soc la que en fa cinc, modestament. No ens demaneu el perquè del nom, però hi ha un perquè. Amistat i suport incondicional pel que calgui.

Rosa de Mena Archs, gran bibliotecària i millor amiga, que m'ha escoltat i m'ha donat la seva valuosa opinió tantes vegades en el llarg camí d'aquesta tesi.

Teresa Vandellós Prat, bona amiga, animadora imprescindible en l'esprint final, acollidora quan m'ha calgut un refugi de quietud i treball.

Lorena Cascant, tant lluny i tant a prop...

Angelika Schwab, m'has guiat pels camins del teu bell idioma; molts anys, tu i en Javi, heu fet part de la meua vida: en aquest pas també.

Enric Font Planells, psicòleg i formador, per la seva *màgia* especial.

Teresa Vernet, llevadora sobrevinguda, i la resta d'assistents al part, Pepa, Marta, Neus, Marc, companys a l'Arxiu de la UB, que han suportat estoicament la crisi de les contraccions i han ajudat a empènyer pel naixement de la *criatura*.

Persones expertes que han atès les meves entrevistes, i persones implicades en aquest procés: Josep Carné i Teixidó, Maria Jesús Comellas i Carbó, Mario Cugat Leseurs, Toni Dieste Lafarga, Josefa Fernández Barrera, Àngela Fernández i Céspedes, Mercè Mas i Quintana, Violeta Quiroga Raimúndez, Anna Simó i Castelló.

Totes les bibliotecàries i els bibliotecaris, i persones de les Centrals de Gestió de tot el territori, que generosament m'han dedicat una part del seu temps preciós, o han facilitat els contactes, i s'han ofert explícitament, en molts casos, per ampliar el seu ajut si fos necessari. De tota Catalunya durant l'estudi de 2009, i de la província de Barcelona en l'etapa d'entrevistes de la XBM, el 2014 i 2017:

Tamara Alfaro Sánchez, Juan José Arranz Martín, Montse Bartolomé, Marina Blàvia, Pedro Ángel Bravo Jiménez, Ferran Burguillos Martínez, Núria del Campo Balada, Marta Cano Vers, Margarida Carbonell i Pujol, Immaculada Casals i Torres, Griselda Castells, Marina Castelló, Mireia Castillo Picas, Cati (de Bib. Antònia Adroher – Girona), Montserrat Closa, Dolors Comas Andreu, Mar Cuxart, David (de Sant Felíu de Guixols), Rosa de Mena Archs, Elena (de Sant Adrià del Besós), Fina Escoda i Múrrria, Eva (de Banyoles), Esther Farrés Sucarrat, Carme Fenoll, Maria Font Tarrason, Laura Forcada Martorell, Dolors Forcada Escarp, Rosa Ma Fusté, Cristina Galí Vilarasau, Neus Gallofré Rius, Maria Gental Morral, Anna Graupera, Montse Lobato Just, Roser Lozano Díaz, Alicia Moreno Pulido, Rosa Núñez Gándara, Laura Padró Serra, Teresa Pagès Gilibets, Mercè Penalba Beckmann, Maria Pérez, Mercè Pérez, Rosa Maria Pérez Roca, Irene Prades Ginovart, Marta Puig i Calafell, Núria Ribas i Martí, Rosita (de L'Espluga de Francolí), Marta Salas Bernaus, Anna

Saumell Eslava, Sílvia Sebastián Salvatierra, Lourdes Sendra, Montserrat Serra i Coma, Joana Serret, Núria Silvestre Gusí, Judit Terma Grassa, Teresa Tort Lavilla, Josep Miquel Varea, Vanesa Vilaseca Figueruelo.

Companyes i companys de les següents Biblioteques, que varen respondre anònimament: Ferrer i Guàrdia d'Alella, Josep Lladonosa i Pujol d'Alguaire, Avinyó, Badalona Pomar, Celrà, Verge de Montserrat d'El Bruc, Frederica Montseny de Canovelles, Just Maria Casero de Girona, Guissona, Joan Duch de Juneda, Santa Oliva d'Olesa de Montserrat, Antonio Martín d'El Prat de Llobregat, Marquès de Remisa de Sant Hipòlit de Voltregà, Ramon Bosch de Noya de Sant Sadurní d'Anoia, Santiago Rusiñol de Sitges, Pompeu Fabra de Torrelles de Llobregat, Joan Triadú de Vic.

«...com que d'aquest coneixement [de la vellesa com a grup social] en depenen decisions públiques i privades de transcendència difícil d'exagerar (només cal pensar en les propostes de reforma del sistema de pensions, al qual correspon la partida més gran dels pressuposts públics), la recerca sobre la vellesa ha de tenir una importància de magnitud proporcional, i cal que es faci de manera urgent».

(Pérez Díaz i altres, 2008)

Sumari

Introducció	1
Capítol 1 – Justificació i antecedents: Una nova realitat	9
1.1 La metamorfosi de la piràmide de població	9
1.1.1 El segment de població que engreixa la base de la piràmide	10
1.1.2 Apreciació del canvi per part dels experts	11
1.1.3 Apreciació del canvi a la biblioteca	14
1.2 Composició de lloc	17
1.2.1 Context demogràfic	17
1.2.2 Context sociològic	26
1.3 Finalitat de la recerca	29
1.3.1 Objectiu principal	29
1.3.2 Preguntes de recerca	30
1.3.3 Objectius específics	31
1.4 Plantejament metodològic	32
1.4.1 L'entrevista	34
1.4.2 L'observació	37
1.4.3 L'anàlisi de les webs	38
Capítol 2 – Marc conceptual	39
2.1 Definició dels subjectes d'estudi	40
2.1.1 L'edat com a frontera	40
2.1.2 La qüestió semàntica importa	41
2.1.3 Com són. Què senten. Què volen	43
2.1.4 A tall de conclusió sobre la definició dels subjectes d'estudi	45
2.2 Definició de serveis bibliotecaris	48
2.2.1 Definicions formals	48
2.2.2 Definicions en documents o webs de referència	50
2.2.3 Reflexions sobre la resposta dels serveis a un perfil d'usuari determinat	50
2.3 Marc legal i normatiu	51
2.3.1 Marc legal	52
2.3.2 Marc normatiu	53
Capítol 3 – Estat de la qüestió: Situació a les biblioteques catalanes	59
3.1 Revisió bibliogràfica	60
3.1.1 Plantejament de la revisió bibliogràfica	61
3.1.2 Abast de la revisió bibliogràfica	61
3.2 Plantejament inicial	64

3.3 Percepció a la biblioteca	68
3.3.1 Com es mirava la gent gran des de la biblioteca, i l'inici del canvi	69
3.3.2 Cronologia no autoritzada	71
3.3.3 Publicació de manuals	78
3.3.4 Conclusions sobre la presa de consciència	79
3.4 Estudi 2009	80
3.4.1 Antecedents	81
3.4.2 Resultats de l'estudi	82
3.4.3 Anàlisi de les webs	86
3.4.4 Conclusions i reflexions sobre el panorama descrit	89
3.5 El projecte <i>Age Friendly Cities</i>	91
3.6 La percepció arriba al Consorci de Biblioteques de Barcelona	93
3.7 La percepció arriba a la XBM?	96
3.8 Entrevistes	97
3.8.1 Entrevistes a professionals de la Xarxa	97
3.8.2 Entrevistes a persones expertes i «gent gran»	99
3.9 Anàlisi dels llocs web de les biblioteques	102
3.9.1 Navegació per la web de la XBM	105
3.9.2 Catàleg en línia – Aladí	113
3.9.3 Webs de biblioteques (excepte Barcelona ciutat)	116
3.9.4 Webs de biblioteques a Barcelona ciutat	119
Capítol 4 – Anàlisi de resultats	121
4.1 L'aportació internacional, en grups temàtics	125
4.1.1 Aportacions per definir el perfil; estudis d'usuaris	125
4.1.2 Instruccions, guies, manuals, directrius, recomanacions	126
4.2 Serveis bibliotecaris per a gent gran a la XBM	129
4.2.1 Serveis per a gent gran, informats per les biblioteques	130
4.2.2 Percepció de les/dels bibliotecàries/bibliotecaris	132
4.3 Atenció a les persones grans als entorns virtuals de la biblioteca pública, dins l'àrea d'influència de la XBM	138
4.4 Anàlisi de les entrevistes	139
4.4.1 Entrevistes a professionals de la biblioteca	139
4.4.2 Entrevistes a responsables de gestió	141
4.4.3 Entrevistes a persones expertes	145
Postil·la	150

Capítol 5 – Conclusions: Una nova percepció	153
5.1 Conclusions en funció dels objectius	154
5.1.1 Objectiu 1: Identificar, recollir, documentar i sistematitzar els serveis bibliotecaris per a gent gran en d'altres països	154
5.1.2 Objectiu 2: Identificar, recollir, documentar i sistematitzar els serveis bibliotecaris per a gent gran a la XBM	155
5.1.3 Objectiu 3: Identificar els continguts que les diferents webs ofereixen a les persones grans	160
5.2 Conclusions en funció de l'objectiu principal	161
5.2.1 Comparació amb la situació del 2009	162
5.3 Línies de treball futures	164
5.4 Proposta inicial per a un futur cos de recomanacions	170
5.4.1 Apunts per a unes recomanacions de serveis per a persones grans a la biblioteca pública	172
No ho volem al tinter...	176
Bibliografia	179
Annexos	201

Annex 1 Allan Kleiman: producció científica.

Annex 2 Estudi de 2009.

Annex 2.1 Relació del total de biblioteques públiques a tot el territori de Catalunya, que integraren la mostra. Agrupades per comarques.

Annex 2.2 Llistat alfabètic de totes les biblioteques que van respondre al qüestionari.

Annex 2.3 Llistat de les biblioteques que varen respondre negativament.

Annex 2.4 Transcripció de la informació enviada per les biblioteques, sobre els serveis oferts.

Annex 3 Entrevistes.

Annex 3.1 Entrevistes a persones expertes.

Annex 3.2 Entrevistes a responsables de gestió de la Xarxa.

Annex 3.3 Entrevistes a professionals de l'XBM.

Annex 4 Pla d'acció 2017 de Biblioteques de Barcelona.

Annex 5 Fullet Aula Digital – Programa per a més grans de 55.

Annex 6 Directrius i recomanacions elaborades per associacions o corporacions de bibliotecaris de diferents països.

Annex 6.1 Austràlia.

Annex 6.2 Canadà.

Annex 6.3 Estats Units.

Annex 6.4 Regne Unit.

